

ORGANIZAREA ȘI EXERCITAREA PROFESIEI DE AVOCAT

**Sinteze pentru pregătirea
examenelor de admitere și definitivare
în profesia de avocat**

Ediția a II-a
Revăzută și adăugită

Copyright © 2010 Editura *Nomina Lex*. Toate drepturile rezervate Editurii *Nomina Lex*. Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată, reprodusă, arhivată sau transmisă sub nicio formă și prin niciun fel de mijloace mecanice sau electronice fără acordul scris al Editurii *Nomina Lex*. Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate Editurii *Nomina Lex*.

Niciun exemplar din lucrarea de față nu poate fi comercializat decât însoțit de semnătura și ștampila editorului, aplicate pe interiorul ultimei coperte.

EDITURA NOMINA LEX

Director editorial: Av. Eduard DRAGOMIR

Redactor șef: Av. Roxana PALIȚĂ

Tehnoredactor: Marieta ILIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DRAGOMIR, EDUARD

**Organizarea și exercitarea profesiei de avocat :
sinteze pentru pregătirea examenului de admitere și
definitivare în profesia de avocat /** Eduard Dragomir,
Roxana Paliță. - București : Nomina Lex, 2009

ISBN 978-606-92282-2-7

I. Paliță, Roxana

347.965

Contact Editura Nomina Lex:

București, Sect. 6, Bd. Timișoara, nr. 19, Bl. C6, Sc. B, Ap. 38, parter;

Tel./Fax. 021/413.40.27; 0745.757.098; 0723.845.248; 0761.694.248;

Website: www.nominalex.ro; Email: ejuridice@yahoo.com

Program: Luni/Vineri - 10⁰⁰-16⁰⁰

Această lucrare este destinată persoanelor care vor să-și ușureze munca de pregătire a examenului de primire sau definitivare în profesia de avocat și a fost elaborată ținând cont de bibliografia recomandată de instituțiile abilitate și în conformitate cu legislația în vigoare. Notele, aprecierile, ideile ori concluziile cuprinse în lucrare aparțin autorilor și echipei de redacție, acestea neangajând în niciun fel vreo instituție publică sau privată. Sintezele de față nu sunt neapărat și suficiente pentru promovarea examenelor. O bună pregătire necesită un studiu aprofundat al tuturor surselor bibliografice recomandate de instituțiile organizatoare!

Bun de tipar: ianuarie, 2010

Produs în România

Av. Eduard
DRAGOMIR

Av. Roxana
PALIȚĂ

ORGANIZAREA ȘI EXERCITAREA PROFESIEI DE AVOCAT

**Sinteze pentru pregătirea
examenelor de admitere și definitivare
în profesia de avocat**

Ediția a II-a
Revăzută și adăugită

ABREVIERI

Art.	– Articol
Alin.	– Alineat
Apud.	– Citat după
CCBE	– Consiliul Barourilor din Uniunea Europeană
C. civ.	– Codul civil
C. civ. fr.	– Codul civil francez
C. proc. civ.	– Codul de procedură civilă
C. pen.	– Codul penal
C. proc. pen.	– Codul de procedură penală
C.S.J.	– Curtea Supremă de Justiție
Dec.	– decizia
Dec.civ.	– decizia civilă
Ed.	– ediția
I.C.C.J.	– Înalta Curte de Casație și Justiție
M. Of.	– Monitorul Oficial
Nr.	– număr
O.G.	– Ordonanța Guvernului
Op. cit.	– opera citată
O.U.G.	– Ordonanța de Urgență a Guvernului
p.	– pagina
Pct.	– punctul
Sec.	– secția
Sec. civ.	– secția civilă
SEE	– Spațiul Economic European
Trib.	– Tribunalul
TMB	– Tribunalul Municipiului București
TS	– Tribunalul Suprem
Urm.	– următoarea; următoarele
Vol.	– Volumul
UE	– Uniunea Europeană
UNBR	– Uniunea Națională a Barourilor din România

CUPRINS

Despre avocatură și avocați din perspectivă istorică.....	15
---	----

PARTEA I TEMATICA DE EXAMEN

CAPITOLUL 1. Principiile și regulile fundamentale ale exercitării profesiei de avocat	21
§ 1. Principiul legalității	22
§ 2. Principiul libertății.....	23
§ 3. Principiul independenței	24
§ 4. Principiul autonomiei și descentralizării.....	27
§ 5. Principiul păstrării secretului profesional	28
CAPITOLUL 2. Primirea în profesia de avocat	31
§ 1. Condițiile generale de înscriere în avocatură	31
§ 2. Procedura de primire în profesia de avocat.....	32
2.1. Aspecte generale privind primirea în profesia de avocat. Cererile de primire în profesie.....	32
2.2. Modalitățile de primire în profesia de avocat. Examenul de primire în profesie.....	36
§ 3. Condițiile dobândirii calității de avocat definitiv	37
§ 4. Primirea în profesie a persoanelor provenind dintr-un stat membru al U.E. sau al S.E.E. care sunt autorizate să-și desfășoare activitățile profesionale sub titlul profesional corespunzător obținut într-un stat membru	38

CAPITOLUL 3. Incompatibilități, interdicții și nedemnități privind profesia de avocat	41
§ 1. Incompatibilități privind exercitarea profesiei de avocat.....	41
§ 2. Interdicții privind exercitarea profesiei de avocat	42
§ 3. Nedemnități privind exercitarea profesiei de avocat.....	44
CAPITOLUL 4. Activitatea profesională a avocatului.....	45
CAPITOLUL 5. Asistența judiciară	53
CAPITOLUL 6. Relațiile dintre avocat și client.....	63
§ 1. Aspecte generale	63
§ 2. Principiile și regulile de bază ale relației dintre avocat și client. Conflictul de interese	63
§ 3. Contractul de asistență juridică	66
3.1. Noțiunea și natura juridică.....	66
3.2. Caractere și condiții de validitate	66
3.3. Efectele contractului de asistență juridică	68
3.4. Încetarea contractului de asistență juridică.....	72
§ 4. Relațiile avocatului cu clienții cu privire la fondurile acestora din urmă	73
CAPITOLUL 7. Relațiile dintre avocați	75
§ 1. Confraternitatea și respectul reciproc	75
§ 2. Concurența profesională.....	75
CAPITOLUL 8. Soluționarea litigiilor dintre avocați	79
§ 1. Aspecte generale	79
§ 2. Procedura de mediere	79
§ 3. Procedura arbitrajului	80
CAPITOLUL 9. Formele de exercitare a profesiei de avocat	82
§ 1. Aspecte generale	82
§ 2. Cabinetele individuale	82
§ 3. Cabinetele asociate	84
§ 4. Societățile civile profesionale.....	85
§ 5. Societățile profesionale cu răspundere limitată.....	86

PARTEA A II-A

POSIBILE SUBIECTE DE EXAMEN

Subiect nr. 1.	Activitatea avocatului. Activități fiduciare	153
Subiect nr. 2.	Adunarea generală a baroului. Componentă. Condiții de întrunire.....	156
Subiect nr. 3.	Asistența judiciară.....	157
Subiect nr. 4.	Aspecte procedurale privind modalitățile de primire în profesia de avocat.....	168
Subiect nr. 5.	Atribuțiile Consiliului U.N.B.R.....	173
Subiect nr. 6.	Atribuțiile Președintelui U.N.B.R.....	174
Subiect nr. 7.	Cabinetele individuale de avocat asociate și grupate. Diferențieri	175
Subiect nr. 8.	Comisia permanentă a U.N.B.R. Componentă și atribuții	176
Subiect nr. 9.	Competențele organelor profesiei în ceea ce privește anchetarea abaterilor disciplinare și exercitarea acțiunii disciplinare	177
Subiect nr. 10.	Condițiile dobândirii calității de avocat definitiv	178
Subiect nr. 11.	Condițiile generale de înscriere în avocatură.....	180
Subiect nr. 12.	Conflictul de interese. Gestionarea acestui conflict	181
Subiect nr. 13.	Congresul avocaților	182
Subiect nr. 14.	Consiliul baroului. Componentă și atribuții	184
Subiect nr. 15.	Contractul de asistență juridică. Efecte. Încetare	185
Subiect nr. 16.	Contractul de formare profesională inițială.....	192
Subiect nr. 17.	Decanul baroului. Alegerea și competențele decanului. Actele emise de decan în exercitarea atribuțiilor sale	193
Subiect nr. 18.	Deontologia relațiilor avocaților cu clienții. Inițierea și încetarea relațiilor cu clientul. Conflictul de interese.....	195
Subiect nr. 19.	Deontologia relațiilor dintre avocați. Cooperarea dintre avocații din state-membre diferite. Corespondența dintre avocați din state membre ale Uniunii Europene diferite	196
Subiect nr. 20.	Exercitarea dreptului de a pune concluzii în instanța de judecată. Condiții generale și speciale.....	197

Subiect nr. 21. Exercițarea profesiei de avocat în România de către membrul unui barou din altă țară.....	198
Subiect nr. 22. Formele de exercitare a profesiei de avocat.....	199
Subiect nr. 23. Formele de exercitare a profesiei de avocat. Cabinetul individual de avocat	202
Subiect nr. 24. Independența, autonomia și libertatea avocatului	204
Subiect nr. 25. Interdicții privind exercitarea profesiei de avocat	208
Subiect nr. 26. Încetarea calității de avocat. Cazurile de încetare. Aspecte procedurale. Posibilitatea continuării exercitării profesiei.....	209
Subiect nr. 27. Îndatoririle avocaților. Fapte ce constituie cazuri de concurență profesională neloială	210
Subiect nr. 28. Judecarea acțiunii disciplinare. Căi de atac.....	212
Subiect nr. 29. Libertatea contractuală a avocatului. Stabilirea relațiilor de colaborare cu alți profesioniști.....	213
Subiect nr. 30. Modalități de exercitare a profesiei de avocat. Avocatul colaborator și avocatul salarizat în interiorul profesiei. Regim juridic aplicabil.....	214
Subiect nr. 31. Modalități de exercitare a profesiei de avocat. Avocatul titular al cabinetului individual și avocatul asociat.....	217
Subiect nr. 32. Modalități de realizare a activității avocatului.....	218
Subiect nr. 33. Modalități de rezolvare a neînțelegerilor dintre avocați. Arbitrajul	219
Subiect nr. 34. Modalități de rezolvare a neînțelegerilor dintre avocați. Medierea.....	221
Subiect nr. 35. Nedemnități și incompatibilități privind exercitarea profesiei de avocat.....	222
Subiect nr. 36. Obligațivitatea asigurării de răspundere profesională. Condiții.....	224
Subiect nr. 37. Ocrotirea prin lege a avocatului în exercitarea profesiei. Răspunderea avocatului pentru susținerile sale în fața organelor cu activitate jurisdicțională.....	225
Subiect nr. 38. Onorarii. Stabilire. Împărțirea onorariului cu o persoană care nu este avocat. Onorariile pentru recomandare.....	226
Subiect nr. 39. Onorariul. Criterii și modalități de stabilire. Procedura de soluționare a contestațiilor și reclamațiilor privind onorariul	227
Subiect nr. 40. Organele de conducere ale baroului	230
Subiect nr. 41. Organele de conducere ale U.N.B.R.	230

Subiect nr. 42. Organizarea casei de asigurări a avocaților din România. Contribuția avocatului la sistemul de asigurări sociale	232
Subiect nr. 43. Pactul de quota litis.....	233
Subiect nr. 44 . Pregătirea profesională continuă	234
Subiect nr. 45. Primirea în profesie a persoanelor provenind dintr-un stat membru al U.E. sau al S.E.E. care sunt autorizate să-și desfășoare activitățile profesionale sub titlul profesional corespunzător obținut într-un stat membru	239
Subiect nr. 46. Principiile fundamentale care guvernează exercitarea profesiei de avocat.....	242
Subiect nr. 47. Principiile și regulile fundamentalele exercitării profesiei de avocat.....	247
Subiect nr. 48. Protecția legală a profesiei de avocat. Avocatul ca subiect pasiv al infracțiunii. Avocatul ca subiect activ al tragerii la răspundere penală	251
Subiect nr. 49. Publicitatea formelor de exercitare a profesiei de avocat.....	253
Subiect nr. 50. Răspunderea disciplinară a avocaților. Organizarea și funcționarea instanțelor disciplinare	256
Subiect nr. 51. Răspunderea disciplinară a avocaților. Reguli de procedură în acțiunea disciplinară.....	259
Subiect nr. 52. Regimul juridic al secretului profesional.....	263
Subiect nr. 53. Relațiile dintre avocat și client. Conflictul de interese	264
Subiect nr. 54. Relațiile cu clienții. Fondurile clienților	267
Subiect nr. 55. Sancțiuni disciplinare. Aplicarea și executarea acestora.....	269
Subiect nr. 56. Secretul profesional. Confidențialitatea. Diferențieri	270
Subiect nr. 57. Societatea civilă de avocați. Constituire. Funcționare	272
Subiect nr. 58. Societatea profesională cu răspundere limitată. Constituire. Dobândirea personalității juridice. Funcționare.....	273
Subiect nr. 59. Stagiul profesional. Durata stagiului. Suspendarea stagiului. Obligativitatea susținerii examenului de definitivat.....	275
Subiect nr. 60. Structura organizatorică a profesiei de avocat. Organele profesiei	279
Subiect nr. 61. Suspendarea calității de avocat. Cazurile de suspendare. Procedura incidentă în cazul suspendării exercițiului dreptului de a profesa avocatura.....	285

Subiect nr. 62. Tabloul avocaților. Criterii de întocmire. Conținut. Condițiile înscrierii, reînscrierii, menținerii și radierii în tabloul anual.....	287
Subiect nr. 63. Transferul într-un alt barou. Condiții și aspecte procedurale.....	288
Bibliografie selectivă.....	290

DESPRE AVOCATURĂ ȘI AVOCAȚI DIN PERSPECTIVĂ ISTORICĂ

*„Avocatura este tot atât de veche ca și magistratura,
tot atât de nobilă ca și virtutea, tot atât de necesară ca și justiția”*

(Henri François d’Aguesseau)

În perioada Romei Antice, avocatul era un prieten chemat în ajutor în caz de pericol (*ad-vocati*). În plus, el era cel care stăpânea cel mai bine știința dreptului și arta de a vorbi (oratorul)¹.

În Evul Mediu, organizația profesională a avocaților devenise din ce în ce mai mult un Ordin al Statului, similar confreriilor religioase².

În Franța, între 1350-1790, Ordinul avocaților era structurat în trei grupe – consultanții, pledanții și audianții – care aveau diferite competențe. Ulterior Revoluției franceze din 1789, profesia de avocat a cunoscut o nouă organizare, consacrată mai târziu de majoritatea sistemelor legislative din Statele Unite și Europa. Astfel, era aproape general recunoscut că avocatul îmbina rolul de reprezentant al clientului său cu acela de pledant în fața justiției.

Cu peste un secol în urmă, specialiștii în domeniu vorbeau de avocați ca fiind acele persoane care, *„justificând unele cunoștințe de legi și de experiența lucrurilor spre a fi înscrși în tabloul avocaților, se însărcinează a reprezenta pe cetățeni în justiție și de a le apăra prin grai și prin scris onoarea, viața, libertatea și averea”*. Potrivit aceleiași opinii, avocații sunt puternici auxiliari ai justiției, făcând parte – oarecum – din magistratură, cu care au raporturi *„intime”*. Ei ar fi *primii oracoli*

¹ Primele asociații profesionale ale avocaților s-au înființat în epoca lui Justinian.

² Riturile publice ale *Religio Romana* erau oficiate și controlate de către diferite colegii de preoți și de alți preoți speciali și magistrați. Acele organisme religioase care erau sub rangul de colegiu erau numite *sodalicia*, apoi mai erau o mulțime de preoți *„independenți”* ai altor culte care purtau titlul de *sacerdos*. Adicional, existau confrerii ale unor culte importate de romani (spre exemplu, cultul lui Isis și Serapis).

*ai justiției, deoarece luminează pe judecători și prepară hotărârea. Concluzionând, se sublinia că misiunea avocatului este de a stinge neînțelegerile de la nașterea lor chiar, de a fi protectorul și conducătorul concetățenilor și geniul tutelar al odihnei familiilor*¹.

Ulterior, noțiunea de „*avocat*” a primit și alte definiții în literatura de specialitate. În anii '30 se arăta, de exemplu, că avocatul este persoana care *intervine obișnuit pe lângă organele judecătorești pentru a apăra interesele celor ce se judecă, în condițiile determinate de lege și îndeplinind acest oficiu ca profesiune*². În privința rolului pe care avocații îl îndeplinesc în sistemul organizatoric modern al justiției, acesta este considerat drept unul esențial. „*Avocatului i se cer cunoștințe temeinice în tot ce privește dreptul, legile și formele judiciare, dar i se mai cere o mare autoritate morală, sprijinită pe o independență desăvârșită și pe o adevărată pasiune pentru adevăr și pentru justiție*³. Avocatul trebuie să fie cel mai de seamă auxiliar al justiției și principalul colaborator al judecătorului, în condițiile în care el studiază cauzele în care intervine, examinează și restabilește faptele în discuție, punând la punct problemele de drept legate de acele fapte și aducând în serviciul dreptului toată puterea talentului său. „*Ceea ce orice om de bun simț trebuie să vadă este că, într-o societate liberă, oficiul de avocat, exercitat de cetățeni luminați, onești și independenți, este tot atât de indispensabil ideii de justiție ca și acel de magistrat, destinat la rândul său celor ce reprezintă cumpătarea, demnitatea și imparțialitatea*”⁴.

Într-o altă încercare de a identifica poziția avocatului în procesul înfăptuirii justiției, dar și în societate, se arăta că, în genere, avocatul are ca misiune să apere toate cauzele, fiind acela care intervine „*pentru văduvă și orfan, pentru sărac și bogat*”. Subliniind necesitatea că într-o societate democratică avocații trebuie să aibă dreptul la liberă exprimare, în aceeași opinie se arăta că avocatul este în poziția celui capabil să lupte în mod eficient împotriva autoritarismului și a abuzului de putere, întrucât în fața justiției ei apar ca „*mandatari - interpuși utili și interesați - aleși de părți pentru a le reprezenta în contestațiile ce au de ridicat*”, iar față de părți avocații sunt „*agenții intermediari, necesari - inevitabil - pentru a ajunge la realizarea drepturilor urmărite*”⁴. O astfel de poziție poate fi considerată și ca una ingrată, pentru că nu de puține ori se întâmplă ca avocații să cadă pradă unor prejudecăți publice decurgând din statutul lor de *interpuși inevitabili* și de confidenți ai multor slăbiciuni omenești. *Pentru a se servi de avocat, împrișinatul este obligat a dezvălui motive meschine de rapacitate, acțiuni dolosive și, câteodată, criminale. Or, toate aceste mărturisiri lasă în sufletul acelora care le fac un fel de sentiment*

¹ George Tocilescu, „*Curs de procedură civilă*”, Iași, 1887, p. 165.

² Eugen Heroveanu, „*Principiile procedurii judiciare*”, București, 1932, p. 440.

³ Eugen Heroveanu, *op. cit.*, p. 442.

⁴ Eugen Herovanu, *op. cit.*, p. 443.

uman de egalizare în rău, adică de a arăta că, la rândul lor, nici advocații nu sunt în afară de critică¹. Atitudinea este alimentată, după părerea aceluiași autor, și de comportamentul nu întotdeauna demn al unor reprezentanți ai acestui ordin. Un alt aspect care se impută avocaților ar fi și acela că apără elemente alungate de societate din sânul ei. Pe de altă parte, nu trebuie să uităm că respectarea dreptului la apărare, invocă necesitatea judecării cu compasiune umană a aceluia ce au săvârșit fapte antisociale, și să ținem cont, totodată, de posibilitatea unor erori materiale (care sunt frecvente mai ales în sistemul nostru de drept) care cauzează prejudicii grave unor persoane poate nevinovate. *Moralmente chiar, aproape orice criminal prezintă un motiv pentru a nu-l desconsidera, deci de a-l asista, dacă nu pentru ei, apoi pentru familia lui. Dacă pentru toți acei loviți de soartă, un om se interpune între rigiditatea legii, a judecătorului și mizeria omenească, atunci acel om este avocatul*². Criticile împotriva tagmei avocaților au venit nu numai dinspre muritorii de rând, ci și de la personalități ce aveau un sincer dispreț pentru acești *iscușiți mânuitori de vorbe*. Printre ei, Montesquieu, La Fontaine, Moliere, Alexandresco și chiar literatul distins al exaltărilor eroice, Racine³, care le-a consacrat piesa sa *Les Plaideurs*. Asta pentru a nu mai aminti părerea lui Napoleon⁴ despre avocați, potrivit căreia n-ar fi decât niște răzvrățitori, fabricanți de crime și trădători.

Ideile înaintașilor au fost reluate și de specialiștii noștri în domeniul juridic, care au regăsit menirea avocatului în apărarea avutului, onoarei, libertății persoanei, fapt pentru care avocatul a avut și are un mare rol social și cele mai înalte demnități în stat. *Menirea avocatului este de a reprezenta sau asista o persoană în justiție sau înaintea autorităților administrative. A conduce și pleda procese în această calitate, a da sfaturi privitoare la situații de ordin juridic*⁵. Calitățile ce-l îndreptătesc pe avocat să aibă o stare deosebită în societate sunt experiența, cultura juridică, cultura generală, talentul, cinstea și spiritul de sacrificiu. Deoarece cere independență în manifestare, avocatura este înlăturată în statele despotice și cultivată în statele cu libertăți cetățenești recunoscute.

Lucrările de specialitate de după cea de-a doua Conflagrație Mondială nu au mai consacrat spații largi încercărilor de a defini profesia de avocat, probabil datorită caracterului mai tehnic pe care îl promovează, precum și datorită inutilității - în condițiile actuale - a unei discuții referitoare la rațiunea existenței și poziției avocatului în sistemul judiciar. Problemele ridicate acum în doctrină au în vedere optimizarea formelor de organizare a profesiei, mai ales în perioada pe care o

¹ Victor Cădere, „*Tratat de procedură civilă*”, Vol. II, București, 1935, p. 87.

² Victor Cădere, *op. cit.*, p. 87.

³ Victor Cădere, *op. cit.*, p. 88.

⁴ Fost dramaturg de origine franceză.

⁵ A se vedea și, Gheorghe Eminescu, „*Napoleon Bonaparte*”, Vol. I și II, Editura Lumina Lex, București, 1997.

traversăm în acest moment, când reforma sistemului judiciar românesc nu trebuie să fie considerată încheiată.

Revenind la perioada contemporană, într-o definiție recentă, și care, considerăm noi, ar trebui reținută, profesia de avocat este prezentată ca fiind *acea profesie liberală ai cărei membri - avocați înscriși în barouri - dau consultații cu caracter juridic, redactează acte juridice, asistă și reprezintă persoane fizice și juridice în fața instanțelor judecătorești, a autorităților sau instituțiilor publice, precum și în fața oricărui alt subiect de drept, în scopul apărării și valorificării, în limitele legii, a drepturilor, libertăților și intereselor clienților lor*¹.

¹ H. Mallot, „*Regles de la profession de avocat*”, Paris, 1866, citat în: Petre Vasilescu, „*Tratat teoretic și practic de procedură civilă*”, Vol. I, Iași, 1939, p. 327.

PARTEA I
TEMATICA DE EXAMEN

CAPITOLUL 1

Principiile și regulile fundamentale ale exercitării profesiei de avocat

Profesia de avocat este liberă și independentă, cu organizare, funcționare și conducere autonome, stabilite în condițiile prevăzute de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, cu modificările și completările ulterioare¹.

Exercitarea profesiei de avocat este supusă următoarelor principii fundamentale²:

- principiul legalității;
- principiul libertății;
- principiul independenței;
- principiul autonomiei și descentralizării;
- principiul păstrării secretului profesional.

Scopul exercitării profesiei de avocat îl constituie promovarea și apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, de drept public și de drept privat.

În exercitarea dreptului la apărare recunoscut și garantat de Constituție, de lege, de pactele și de tratatele la care România este parte, avocatul are dreptul și obligația de a stăruii, prin toate mijloacele legale, pentru realizarea liberului acces la justiție, pentru un proces echitabil și soluționat într-un termen rezonabil, indiferent de natura cauzei sau de calitatea părților³. Mai mult, funcția de reprezentare pe

¹ Flavius Baias, „Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995”, în Revista „Dreptul” nr. 10-11/1995, p. 36.

² A se vedea: art. 1 din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată în M. Of. nr. 113 din 6 martie 2001, cu modificările și completările ulterioare; art. 1 alin. (1) din Statutul profesiei de avocat în: „Legislația Profesiei de Avocat” (ediție îngrijită de Av. Eduard Dragomir), Editura Nomina Lex, București, 2009, p. 60.

³ A se vedea: art. 1 alin. (2) din Statutul profesiei de avocat; Ioan Leș, „Organizarea sistemului judiciar, a avocaturii și a activității notariale”, Editura Lumina Lex, București, 1997, p. 145-155; Ligia Dănilă, „Organizarea și exercitarea profesiei de avocat”, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 53-84; Tiberiu Savu, Ștefan Naubauer, „Comentariile noului cadru legal privind profesia de avocat”, Editura Universul Juridic, București, 2004, p. 11-19.

care o îndeplinește avocatul în exercitarea competențelor dă mai multă încredere și siguranță clientului său care nu mai este nevoit să facă eforturi suplimentare în vederea cunoașterii pașilor ce trebuie urmați pentru a se putea apăra singur. Această siguranță pe care o oferă avocatul clientului său este cu atât mai mare, dacă avem în vedere că avocații, ca reprezentanți al clienților lor, trebuie să acționeze ca și cum și-ar apăra propriile lor interese, în limitele legii și ale conștiinței lor.

Cu toate cele arătate în rândurile precedente, rolul avocatului nu poate fi limitat doar la funcția de reprezentare sau asistare a clientului său, el (avocatul) fiind unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai judecătorului. Prin pasiune pentru adevăr și justiție, avocatul poate contribui într-o manieră decisivă la o corectă stabilire a faptelor, la interpretarea adecvată a legii aplicabile conflictului dedus judecății și, în final, la pronunțarea unei hotărâri temeinice și legale¹.

Având în vedere toate aspectele amintite, în continuare ne vom opri, pe larg, asupra principiilor și regulilor fundamentale ale exercitării profesiei de avocat, principii din care, pe de o parte, rezultă cât de nobilă, distinsă și desăvârșită este această profesie, iar pe de altă parte stabilesc un regim strict și sever în exercitarea avocaturii, ducând chiar la aplicarea de sancțiuni specifice în caz de încălcare a acestora.

§ 1. PRINCIPIUL LEGALITĂȚII²

Acest principiu este consacrat în mod expres în legislația în vigoare privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat³. Reglementarea unui astfel de principiu este cu totul explicabilă, având în vedere că legalitatea constituie un principiu inerent oricărui stat de drept și, drept urmare, legalitatea trebuie respectată de către toți cetățenii și de toate autoritățile publice. Ea trebuie observată cu strictețe atât de organele de conducere ale avocaturii, cât și de fiecare avocat în activitatea pe care o desfășoară.

Acest principiu se poate desprinde din primul articol al Legii nr. 51/1995, care se referă la organizarea profesiei de avocat „*în condițiile prezentei legi și ale Statutului profesiei*”. El este detaliat în termeni imperativi în **art. 2 din Statutul profesiei de avocat**:

¹ Art. 2 din Statutul profesiei de avocat

² Ioan Leș, „*Organizarea sistemului judiciar, a avocaturii și a activității notariale*”, Editura Lumina Lex, București, 1997, p. 135.

³ Ioan Leș, *op. cit.*, p. 145-147.

„(1) Scopul exercitării profesiei de avocat îl constituie promovarea și apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, de drept public și de drept privat.

(2) În exercitarea dreptului la apărare recunoscut și garantat de Constituție, de lege, de pactele și de tratatele la care România este parte, avocatul are dreptul și obligația de a stăruii, prin toate mijloacele legale, pentru realizarea liberului acces la justiție, pentru un proces echitabil și soluționat într-un termen rezonabil, indiferent de natura cauzei sau de calitatea părților”.

Și alte texte de lege enunță în mod implicit același principiu al legalității. Deosebit de semnificative în această privință sunt dispozițiile art. 2 alin. (1) din Legea nr. 51/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora: „În exercitarea profesiei avocatul este independent și se supune numai legii, statutului profesiei și codului deontologic”. Textul legal citat anterior exprimă aceeași idee cu cea prevăzută de Constituția României, prin art. 124, pentru autoritatea judecătorească: „(1) Justiția se înfăptuiește în numele legii. (2) Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți. (3) Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”. Având în vedere aceste reglementări, în literatura de specialitate s-a afirmat că, sub aspectul legalității, avocatul se află pe plan de egalitate cu organele judiciare¹.

Sublinierea specialiștilor noștri în domeniu este demnă de reținut, dar trebuie înțeles că funcțiile judecătorului și avocatului, precum și statutele celor două profesii (ce decurg, primul din autoritatea statală și cel de-al doilea, din caracterul liberal al profesiei de avocat) sunt în mod categoric diferite.

În ansamblul său, activitatea avocatului, atât în raporturile cu autoritățile publice, cât și cu justițiabilii, trebuie să se bazeze în permanență pe actele normative în vigoare la un moment dat. Funcția de apărare se poate realiza numai prin mijloace de exercitare a dreptului de apărare prevăzute de lege. În exercitarea funcției de apărare avocatul trebuie să urmărească și respectarea celorlalte dispoziții de drept material și procesual consacrate în sistemul nostru legislativ.

§ 2. PRINCIPIUL LIBERTĂȚII

Cu toate că libertatea profesiei de avocat prezintă multiple aspecte, în primul rând trebuie să reținem că ea se raportează la **alegerea formei de exercitare a profesiei**.

Acest principiu rezultă încă din dispozițiile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 51/1995, modificat prin O.U.G. nr. 159/2008, potrivit căruia: „Formele de exercitare a profesiei de avocat sunt: cabinete individuale, cabinete asociate, societăți

¹ A se vedea: art. 1 din Legea nr. 51/1995; art. 1 alin. (2) din Statutul profesiei de avocat.

civile profesionale sau societăți profesionale cu răspundere limitată". Mai clare sunt dispozițiile alin. (1) și (2) ale art. 6 din Statutul profesiei, conform cărora:

„(1) Libertatea și independența profesiei de avocat sunt principii în baza cărora avocatul promovează și apără, drepturile, libertățile și interesele legitime ale clienților potrivit legii și prezentului statut. Aceste principii definesc statutul profesional al avocatului și garantează activitatea sa profesională.

(2) Avocatul este liber să-și aleagă, să schimbe și să dispună în tot sau în parte de forma de exercitare a profesiei, în condițiile prevăzute de Lege și de prezentul statut”.

Un alt aspect esențial al libertății profesiei constă în **posibilitatea de alegere a clienților și de renunțare la calitatea de apărător într-o cauză concretă**. Activitatea avocațială se realizează în temeiul unui contract încheiat, în formă scrisă, cu persoana care solicită asistență juridică. Încheierea unui asemenea contract este dominată de principiul libertății contractuale. Legea recunoaște avocatului și dreptul de a renunța la contractul de asistență juridică. O astfel de renunțare se poate face în condițiile art. 152 din Statutul profesiei de avocat¹ care prevede că: „(1) În afara cazurilor prevăzute de lege sau de părți, contractul de asistență juridică încetează prin renunțarea unilaterală a clientului sau, după caz, a avocatului. (2) Încetarea contractului prin renunțarea unilaterală a clientului sau a avocatului nu exonerează pe client de plata onorariului convenit pentru serviciile prestate, precum și pentru acoperirea cheltuielilor efectuate de avocat în interesul clientului”. Aceași idee este exprimată și prin art. 171 alin. (1) din Statut, potrivit căruia *avocatul este liber să opteze și să își schimbe în orice moment opțiunea pentru una dintre formele de exercitare a profesiei prevăzute de lege*.

§ 3. PRINCIPIUL INDEPENDENȚEI

Independența avocatului este o consecință a autonomiei instituției avocaturii. De altfel, cum apreciază și specialiștii în domeniu², autonomia avocaturii nici nu ar putea fi concepută în lipsa unei independențe adecvate a avocatului.

Principiul independenței rezultă practic și din faptul că profesia de avocat are o existență de sine stătătoare, o organizare și funcționare autonomă. Forma de manifestare a independenței profesiei este concretizată și la nivelul baroului,

¹ A se vedea Gh. Mateuț, „Apărătorul, subiect al procesului penal, în lumina ultimelor modificări legislative” (I), în Revista „Dreptul”, nr. 5/1996, p. 83.

² A se vedea, art. 152 din Statutul profesiei de avocat.

ca formă de organizare a profesiei și la nivelul cabinetelor individuale și al societăților civile profesionale, ca forme de exercitare a profesiei¹.

Principiul independenței nu are însă un caracter absolut, realizarea sa fiind condiționată de supunerea avocatului față de lege, față de Statutul profesiei și față de Codul deontologic. O astfel de condiționare, ce nu poate fi apreciată ca o îngrădire a exercițiului natural al profesiei, rezultă în mod expres din prevederile legale².

Independența avocatului se realizează atât în raporturile acestuia cu autoritățile publice, cât și cu justițiabilii. În raporturile cu autoritățile publice, în fața cărora exercită funcția de apărare, independența avocatului este garantată prin normele dreptului procesual. Există însă și alte norme legale importante, ce sunt destinate a garanta independența avocatului. Astfel, potrivit art. 4 din Legea nr. 51/1995 „*în exercitarea profesiei și în legătură cu aceasta, avocatul este protejat de lege*”. Ideea este reluată într-o formulare asemănătoare, dar circumstanțiată și de alin. (1) al art. 37 din Legea nr. 51/1995. Potrivit acestui text de lege, „*În exercitarea profesiei, avocații sunt ocrotiți de lege, fără a putea fi asimilați funcționarului public sau altui salariat*”.

Ocrotirea legală la care se referă textele amintite se realizează și prin sancționarea unor fapte penale săvârșite împotriva avocatului, cum sunt: insulta, calomnia, amenințarea, lovirea sau alte acte de violență³. În acest sens, alin. (2)-(4)¹ ale art. 37 dispun:

„(2) *Amenințarea săvârșită nemijlocit împotriva avocatului în timpul exercitării profesiei și în legătură cu aceasta se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă*⁴.

(3) *Lovirea sau alte acte de violență săvârșite împotriva avocatului în condițiile alin. (2) se pedepesc cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.*

(4) *Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a părții vătămate, iar pentru faptele prevăzute la alin. (3), și din oficiu. Retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.*

(4)¹ *În cazul infracțiunilor prevăzute la alin. (2) și (3), săvârșite împotriva soțului sau a unei rude apropiate a avocatului în scop de intimidare ori de răzbunare în legătură cu exercitarea de către avocat a profesiei, limitele speciale de pedeapsă prevăzute de lege se majorează cu jumătate*⁵”.

Un text cu nuanțe particulare este prevăzut și în art. 37 alin. (6) din Legea nr. 51/1995. Potrivit dispoziției amintite: „*Avocatul nu răspunde penal pentru susținerile*

¹ Ioan Leș, supra cit., p. 147.

² Ligia Dănilă, op. cit., p. 57.

³ A se vedea art. 37 din Legea nr. 51/1995.

⁴ Alineat modificat prin O.U.G. nr. 159/2008.

⁵ Alin. (4)¹ al art. 37 a fost introdus prin O.U.G. nr. 159/2008.